

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravnistvu v tiskarni av. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 6 kr.

Rokopis se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za ostanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Vabilo k naročbi.

Z mesecem julijem začne se II. polletje in prosimo torej p. n. naročnike, katerim s tem dnevom poteče naročba na „Slov. Gospodarja“, naj se podvizajo nadalješnje naročnino doposlati, da se jim ne pretrga ali pa ustavi dopošiljanje lista.

„Slov. Gospodar“ stane do konca leta 1 fl. 60 kr. in do konca septembra pa 80 kr.

Naročnina, nova in zaostala, naj se nam pošlje po poštinih nakaznicah, ker so take pošiljave najbolj ročne.

Upravištvo.

So-li slovenski poslanci gališkim kmetom podarili 106 milijonov!

Neke baže lističi zopet begajo sedaj slovenske kmete. Trobijo: varujte se slovenskih kandidatov, ker njihovi prijatelji, slovenski državni poslanci, so kmetom v Gališkem zbrisali 106 milijonov, katerih bi morali ti vrniti državi. Čudno! Kmete lovijo s tem, da jih ščujajo zoper dobrotnike kmetov. Je-li greh, kmetom kaj darovati? Smejo darove samo nemški liberalci od države prejemati? Na primer: tisti „krahriterji“, ki so l. 1873. na Dunajski borzi denarstveno polomljeni prejeli od države 70 milijonov podpore? Sicer je pa stvar z Gališkimi kmeti drugačna!

Dne 7. septembra 1847 je cesar Ferdinand mili odpravil raboto in desetino, leta 1849 pa je vlada ukazala vse odpravljene pravice grajščakov vceniti, svoto na tri dele razdeliti: prvi del zgubijo grajščaki, drugi prevzame dežela, tretji vplačajo kmetje. Tako se je vršila gruntna rešitev ali zemljiščna odveza v vseh deželah, izvzemši Gališko. Tukaj je vso odškodnino grajščakom prevzela država, to pa zavoljo političnih uzrokov.

Puntarskim Madjarom hoteli so priskočiti tudi Poljski grajščaki iz Gališke. Da bi kmete za seboj potegnili obetajo tem, da jim bodo odpustili desetino za raboto brez vsake odškodnine. V tej silnej nevarnosti za Avstrijo pre-

hiti grajščake vlada s cesarskim patentom od dne 17. aprila 1848, ki ga hitro razglasi med kmete ter slovesno obeta, da preneha vsa rabota in desetina, „odškodnino grajščakom pa prevzame država“, ako ostanejo kmetje cesarju zvesti in njegovej vladi pokorni. To se je zgodilo. Gališki kmetje so trdno potegnili za cesarjem in tako milost si zaslužili, da je država namesto njih in dežele plačevala odškodnino.

L. 1857. pogodila je se vlada z deželo Gališko tako, da je ta po zgledu drugih dežel prevzela svoj delež prostovoljno, grajščaki so svoj delež zgubili, za kmete pa država doplačuje, vsako leto po 2,625.000 gld. do l. 1898. Tako je se nabralo 106 milijonov. To svoto začeli so pisati deželi Gališki kot dolg in zahtevali, naj ga sčasoma poravnajo; popolnem po krivici, ker dežela je svoj delež zmira vplačevala, in bi tam oni davkeplačilci, ki so po drugih deželah plačevali samo eden delež, morali plačevati dva deleža ali pa tega samo na kmete zvrniti in od teh ubogih trpinov iztirjevati 106 milijonov. Vendar slednje bi se moglo zgoditi le, ako bi državni zbor cesarski patent od 17. aprila 1848 razveljavil in slovesno cesarjevo besedo podrl, vladarjevo obljubo prelomil.

To pa pri nas v cesarskej Avstriji biti ne sme. Slovenski poslanci torej niso prav za prav darovali 106 milijonov, marveč deželo Gališko obvarovali krivičnega zadolženja in obdačenja, branili veljavo cesarske besede in najubožnejšim slovanskim kmetom v Avstriji ohranili nedotakljivo tisto cesarsko milost, katero so si v burnem letu 1848. pošteno bili zaslužili po svoji zvestobi in pokorščini. Nobeno sodišče bi drugače razsoditi ne moglo. Krivično deželi Gališki vpisani dolg bi se bil gotovo zbrisal. Nemške liberalce samo to jezi, da sami tega niso storili in si tako poljskih poslancev zopet v zaveznike pridobili. V svoji jezi so rekli, da radi Poljakom v to še več darujejo samo, da se ločijo z Dalmacijo vred od državnega zbora,

kjer bi potem nas Slovence in Čehe zopet strahovali. To jim je spodletelo in zato zabavljajo na slovenske poslance.

— o —

Nekaj misli v prevdarek.

V naših slov. dnevnikih beremo naslednje pomenljive besede o vrli družbi sv. Mohorja:

Slovinci smemo res ponosni biti na svojo družbo sv. Mohorja, ki se je razrastla v veliko in košato drevo. Ona je šola za odrasle in je tembolj potrebna v takih krajih, kjer nam ne pustijo narodnih šol. Ona priprostemu narodu bistri um in blaži srce, ona mu daje pouk za časni in večni blagor. S takim zavodom se ne more ponášati noben drugi narod; imajo sicer podobne družbe, pa vdeležba je drugodi prepičla, in vsled tega zaostajajo tudi vspehi. Zato se ne more prehvaliti vrla slovenska duhovščina, ki s toliko marljivostjo ude nabira. Ali to tudi duhovščini pastirstvo olajšuje, kajti ljudje, ki prebirajo pobožne in koristne knjige, niso razgrajalci, ne pobijalci, ne sleparji, ne tatovi, ne goljufi, ne divjaki in suroveži. Take je lahko voditi in učiti. In tudi slovenskim politikom je to v veliko pomoč, kajti težko je verjeti in redko se bode zgodilo, da bi Mohorjan, ki bukve tudi res prebira, volil z nasprotniki naše narodnosti. Iz tega sledi, da bi moralo tako duhovnikom, kakor tudi posvetnim rodoljubom mnogo na tem biti, da se družba povsod razširi, posebno v takih krajih, kjer so poptujčevanju izpostavljeni. Veliko število udov nas ne sme motiti, kajti največ Mohorjanov je le v takih krajih, ki so národno že probujeni; nasprotno so pa drugi kraji semtertje zelo zanemarjeni, skorej bi rekel, pozabljeni; le pomislimo na beneške, na ogerske Slovence, na Zagorjane v Hrvatski, ki so prav za prav tudi le bolj Slovenci, kakor Hrvati! Pičlo je tudi še zmirom število Mohorjanov tik nemške meje na Štajarskem in Koroškem. Rodoljubi, ki živijo v takih krajih ali blizu njih, naj bi iz svojega žrtvovali nekaj goldinarjev, da bi mogli ljudem bukve iz začetka zastoj dati; ko se branja privadijo, bodo potem že sami plačevali tisti goldinar.

Pretekli teden sem bil v Celovsu in sem izvedel, da je družba kupila neko hišo s precejšnjim prostorom, za novo zidanje povsem pripravnim, za 24.000 gld., ker je stara družbina hiša pretesna in ni kraja za vse potrebne stroje. To je prav; morda bode potem mogoče, nekaj hitreje tiskati in razpošiljati, kar je splošnja želja po Slovenskem. Toda gospodje odborniki so mi tožili, da so v nekaki denarni zadregi, kajti denar od letnikov se za take reči ne sme rabiti, ampak le rezervni fond, ki se nabira iz plačil dosmrtnih udov in pa iz postranskega zaslužka tiskarne. Ta zaslužek pa ni preobilan,

v prihodnje se zna še nekoliko skrčiti, ako bodo nemški konservativci svojo tiskarno napravili. Tedaj bi se dalo družbi le s tem pomagati, ko bi pristopilo veliko število dosmrtnih udov. Kdor je še mlad in zdrav, prav pametno stori, ako plača jedenkrat za vselej 15 fl. Če pa vsako leto sproti plačuje, bode plačal nemara 20, 30, 40 ali še več goldinarjev do konca svojega življenja; vrhu tega ima pa jedno skrb manj; dostikrat se kdo kako leto zapisati pozabi, potem je pa žalosten in nevoljen, če bukev ne dobi. Dosmrtni udi so pa tako že zapisani, ni se jim treba vsako leto posebej zapisovati; le oglašiti se jim je potreba in knjige prejmejo brez zadržka. Družba sv. Mohorja ima po Slovenskem mnogo prijateljev. Morda ta moj spis pripomane, da jej pomagajo pri nakupu nove hiše s tem, da se jih mnogo zapiše za dosmrtno ude; saj kdor je še trden, ne bode imel pri tem nikake zgube, ker mu v bodoče ne bode treba nič plačevati. Naj bi pa Bog družbi poslal tudi dobrotnika, kakoršen je bil rajni prof. Debelak, ki jej je volil lepo svoto svojega premoženja. Premožni domoljubi naj bi se sploh pri svojih volilih bolj pogosto spominjali narodnih zavodov ter tako koristili ne samo svojemu ožjemu sorodstvu, ampak tudi celemu narodu, ki je tudi nekako daljno sorodstvo. Med prve in najkoristnejše narodne zavode pa je gotovo v prvi vrsti šteti našo slavno družbo sv. Mohorja.

Gospodarske stvari.

Sesna praseta in njih odstavljanje.

Kar je mlado, to je pač ljubo za oko, ako tudi na sebi nima nič posebne milobe. Tako je tudi pri mladih svinétih, pri prasutih. Kako ljubo jih gleda gospodinja, kedar ji skakljajo okoli prasice!

Ali za-njo še imajo praseta več vrednosti, kajti iz njih si priredi v razmerno malem času velicij svinj in že računni v duhu, kaj da dobi iz njih za dom, za kuhinjo ali pa tudi, koliko da bode denarja za-nje. To je vse lepo, ali treba ji je tudi misliti na to, kako da jih vzredi, da ji bode iz njih največ dobička. Dokler sesajo praseta, v tem času pač ni z njimi veliko dela, ali pozneje, že v času, ko jih je treba odstaviti, ne gre že več tako lahko. V tem je treba že nekake skušnje in razumnosti, sicer si na pravi lahko pri tem veliko škode. Kedaj in kako pa se prase najbolje odstavi, o tem imajo „Novice“ obširen sestavek in mi ga damo nekaj našim bralcem v poduk ter upamo, da še marsikateri gospodinji vstrežemo z eno ali drugo drobtinico, ki se najde v onem sestavku.

Praset, ki jih mislimo rediti, ne smemo nikdar pred šestim tednom vzeti od svinje,